Theologia dogmatica.
Missa

Jacobi Carthusiensis: De valore et utilitate missarum pro defunctis.

s. l. e a.

De valore et vtilitate missarū p defūctis celebratarū p sacre theologie pfessorez Jacobū ordinis carthusiensis edita.

Contenta huius opusculi

¶ Utrum decem vel viginti misse speciales satisfacto rie possint rediui vni anime nulla alterius anima ad iuncta

¶ Utrum vna missa sit efficacior alia ad placanduz diuinam iusticiam vel ad impetrandum aliquid a diuina pietate

¶ Utrū licite sacerdos possit legere missam vel aliud suffragium facere propter pecuniam

¶ Utrum sacerdos bñficiatus possit salua cōscientia celebrare pro aliis ꝙ pro suis colatoribus

¶ Sacerdos obligans se canere vnam missam p̄ A. specialiter: postea ad dicendum se obliget vni aliam missam pro aīa B.

¶ Utrum per cantatōem vnius misse possit absolui ab vtraqꝫ

De valore et utilitate missarum pro defunctis celebratarum per sacre theologie professorē Jacobū ordinis carthusiensis edita.

Filia cuiusdam laici nuper defūcta in vita disposuit sibi redimi quingentas missas speciales satisfactorias sub ista restrictiōe qua videlicet nulla aīma sibi iūgeretur sub equa satisfactōne. Cuius pater vivit ad unū conventum de observantia men dicantium: et proposuit eis voluntatē filie sue et bñficiū relictum qui rennuerunt suscipere talem restrictōem sem bene vellent tot missas legere et intendere pro illa anima scdm volūtatē dei pro illo offertorio. Sed cū hoc eciam vellent orare pro quibus ipsi vellent et deberent: quod laico nō placuit. Alia cōsimilia monasteria adijt. in quibus sue intentioni satisfieri debere promissum est. sub predicta restrictiōe. verū adiecit ipse laicus q si anima filie non esset in purgatorio q huiusmodi suffragia credere deberēt ceteris de sua cognatione ibi afflictis &c.

Ueritur primo an il-
le laicus sapienter ꝛ or-
dinate desideraverit ꝛ pe
tierit Secūdo an isti fra
tres recte sibi negaverit
Habuerunt eciā idē fra
tres cōsuetudinē qꝛ plu
res psone missas redi-
merūt oēs in vnū nūeꝝ
associādi ꝛ pecunias mꝉ
tas recipiendi. verbi gracia Hodie post prandium
venit quidam petens triginta missas pro anima pa-
tris sui iā defuncti. Ex hinc post horā venit secūdus
petēs totidē pro aīma sue vxoris. Jtē añ ꝛ post vespe
ras venīūt tercius ꝛ quartus totidē missas celebrare
petentes pro suis defūctis Modo cū vno tricenario
missarū putāt se omnibus satisfacere. Respōsio ad p̄
dictorū dubiorum qualemcunqꝫ solutōnem ꝛ si forte
non omnimodā satisfactōem exquo studia doctorū
nō multa de his leguntur tractasse. tamen in particu
lari pauca. Oportet ergo pium lectorem contentum
esse in his: que ex manuductōe doctorū libro quarto
sentiarum in eorū scriptis reperiūtur. per viam au-
tem resolutoriā procedēdo clarior responsio reluce
bit. Occurrit primo persona suffragium postulans.
secundo persona suffragium impendens. tercio ipsuꝫ
suffragium scilicet misse celebratio siue sacrificium in
missa celebrata oblatum. quarto intentio tam peten
tis suffragium q̄ꝫ conferentis. Cuilibet ergo parti

sua iura distribuendo, videndū quid psona petēs lici te potuit petere. ex hoc clarebit si discrete vel minus discrete postulauit. Scđo videndū qđ psona impendēs potuit iuste pmittere ꝛ se obligare. Tercio q̄te efficacie est ip̄m suffragiū ꝛ an solū vni psone potuit alligari alijs exclusis. Quarto ad qđ ꝛ ad que intentio tam petētis q̄ deferētis potuerit referri ꝛ artari. Primo exclusam esse volo oēm simoniacā prauitatē pcōuentōem pactū exactōem ꝛ quālibet cōtractū illicitū in hoc pijssimo officio seruata pia cōsuetudīe ꝛ spontanea oblatōe pro sustentatōe ministrātis. Et de hoc nō ad pñs sed alteri⁹ est speculatōis ꝛc. Quo ad primū scꝫ petentē suffragiū siue viuū siue defunctū licitum sibi fuit pro anime sue celeriori liberatōne de penis purgatorij ꝛ satisfactōe suorū reatuū disponere vt sacrificium altaris offerretur principaliter pro se cum hoc cōmunis vsus teneat ecclesie. Ideo ꝛ orōes ꝛ collecte in singulari vel in plurali ꝛ ritus fidelium a nullo ecclesiastico doctore reprobatus legūtur scđm deuotōem petentiū alijs si indr̄ñter ꝛ incōfuso omīa fieri possent ꝛ deberēt. tūc semp esset legenda collectā fideliū. ꝛ supflue essent collecte pro pntibꝫ ꝛ bñfactoribus pro fratribus ꝯgregatōis ꝛc. qđ nullus audebit dicere ꝛ oīm doctorū positio in hoc residet. q̄ orōnes ꝛ misse p aliquos facte quo ad expiatōnem pene satisfactorie per modū eiusdem recompensatōnis in quo consideratur equalitas iusticie commutatiue pl⁹ valet vni q̄ alteri cui applicatur per intentionem facientis et petentis. Et de hoc videri bꝫ in scripto q̄rti

sniaꝝ dist.xlv. Sꝫ hoc ꝙ petēs annexuit hāc cōditō
nē vt nll'a aīa ei adiūgeť sub equa satisfactōe hoc bꝫ
quendā nodū p̄t em̄ hoc referri quo ad se scꝫ quēad
m odū eēt in eo optaret ꝙ hoc sacrificiū ꝓ modū re-
cōpēsatōis penaꝝ debitaꝝ pricipl'r ꝓ se offerretur.
Et hoc nō iudico iustū nec impiū qꝛ caritas a se inci-
pit. ⁊ liberatio de penis cadit primo ī optōe ꝓprie ꝑ-
sone sꝫ ꝙ ista ꝑsona petēs intēderet excludere actum
⁊ officiū eccl'e cuꝰ ꝑsonā gerit sacerdos. q̄ pro mltis
aīabus immo ꝓ viuis ⁊ defunctis oībus scdm̄ statum
eccl'asticū orōes deo porrigit vt ptꝫ ex tenore canōis
⁊ collectarū hoc iudicio eidē fuisse illicitū vt ptēbit ī
sequētibus: nec diuinā manū recludere bꝫ. qm̄ ille ex
sua liberalitate vni plus alteri minus poterit indul-
gere. Cū em̄ nemo dicere potest Cur ita facis caute
tn̄ facerēt tales simplices q̄ nescirēt determinare quo
modo se regerēt in talibꝫ suffragijs ꝓ se aut suis po-
stulādis ut dicerēt p̄sbitero oratorio aut celebratorio
peto propť deū vt ꝓ aīa illius vel illoꝝ relitis celebra
re tot ⁊ tot missas scdm̄ ꝙ eccl'a rite facere statuit aut
decreuit nichil in spē postulando. Et tunc siue p̄sbiť
plures admitteret siue non in eadē missa aut oraciōe
pie credēdū ē ꝙ deus intētōem petētis adimpleret. nō
obstante si p̄sbiter aliť fecerit q̄ꝫ fuerat postulatum.
Nā presbiter habet se scdm̄ vt minister ⁊ quasi instru
mentū respectu huius actionis Deus autē est princi-
pale agens respiciens intentōem primi petētis non
instrumenti seu ministri Cū ī naturalibꝫ ⁊ artificiali
bus effecꝰ magis sequiť formā agētis q̄ꝫ instrumēti.

Sicut i pictore ꝛ domifactore ꝛ ita essēt simplices in formādi ꝛc. Quo ad secūdū scȝ quo ad ꝑsonā suffragiū ipēdēs. ipe duos oculos tenet hrē scȝ quo ad petentē ne eū recta ꝛ licita petētē sua intēcōe defraudet. si salariū sustētatōis ab eo recipe decreuit. Eciā oculū hrē dȝ ad eccłam militātē cuiꝰ ꝑsonā gerit. vt contra instituta eccłe nichil attēptat. vt scȝ sacrificiū pricipalit ꝓ petēti scdm̄ rectā eius intentōem in vī satisfactōis offerat. ꝛ scdm̄ vitā eccłe tā ꝓ viuis ꝙ ꝓ defunctis orōnes ꝯsuetas nō intermittit. nec derogat ꝑ hoc intēcōi petētis si alias orōes qualscūq; addat cōmittēs hec oīa quo ad distributōem diuine pietati q ex largitate sua sine restricōe. ꝛ sine mēsura scdm̄ ordinē sapiē sue cuilibet aīe pt hec dispēsare. Nā nulli mortaliū de cōi lege ꝯstare poterit ꝙtū illi vel isti de satisfactōe decreuit relaxare: nisi ꝯstiterit ꝑ reuelacōȝ nec aliqs doctoꝝ certā de hac tradidisse legit doctrinā. Jō nō approbādꝰ est hic ritꝰ nec rō admittit nec scripture de hoc loquūt doctoꝝ ꝙ ꝓ illa aīa trigita misse ꝛ ꝓ alia iterū triginta ꝛ sic de alijs diuersis ꝑsonis petētibꝰ diuersis tpibus pt satisfieri ꝑ semel trigita missas lectas nisi pcederet volūtate. qꝛ ibi defraudari videt eoꝝ volūtas ipis ignorātibꝰ: ꝛ nō sic est mātibus. Eciā ꝓ sacrificio in vim satisfactōis ꝓ aīa defunctoꝝ nō pnt suffragia requirit equalitatem dimissi delicti ꝛ pene suscepte Aut oblacionis condigne Secus est de oracōibꝰ aut caritate ꝛc. q i pluribꝰ diuise partes nō reddūt miores quod tm̄ facit opus satisfactorium. ꝙ quanto pluribus fit tanto minus

Pro quolibet satisfit p modū iusticie cōmutatiue se-
cundū oīs doctores qrto sniarū Sic igit penes nō
potuit licite pscribere auctoritate diuina quo ad suā
largitatē nec decretis ecc'e nec orōnibus associatis p
celebrantē p aliis. sic nec celebrās potuit ad obliga
ri per petentē. Videtur igitur q petēs minus racio-
nabiliter petiuit. cū alio*r* preiudicio quibus nec ipse
nec celebrās legē ponere potuit. Ulteri⁹ videt q pri
mi religiosi caute fecerūt. nolentes se submittere huic
obligatōi sed tñ hoc fuit intentio petentis. Alij vero
religiosi et elemosinā recipiētes possent eciā excusari
Nō scdm intentōem postulātis obliquam. sed scdm
quā habere debuit rectā suā intētionē dirigētes. In
quibusdā em̄ religionibz seruat ritus vbi plura trice
naria simul cōcurrūt in vna missa. Sed hoc nisi fit
in fraudē. sed spōte et scienter et sine obligatōe alicui⁹
sicut de vniuersaria fit cōcurrētibus et associatis. Se
cus esset si cū policitatōe ac pmissiōe accepta elimosi
na i respcū satisfactōnis p penis debitis soluēdis. qr
tūc iudicarē illicitū sicut pdictū ē zc. Quo ad terciuz
scz sacrificiū seu oblatōem factā sciēdū q om̄e agens
naturale agit scdm vltimū suū posse. Ex primo celi.
Volūtariū vero nō sed ad placitū Sacrm̄ āt i missa
oblatū nō ē agēs naturale sz volūtariū. Nō igit a-
git scdm vltimū suū posse qr cū sit infinite potētie ac
tiue possz oēs aias et de inferno et purgatorio vna mis
sa liberare. sz vtit potētia ordinata scdm ordinem
sapientie atq iusticie. Effectus igit huius sacramēti
est finitus nō igitur q quo ad solutionem penarum

satisfactorea: tamen valet pro multis sicut pro vno
determinatio vero huius effectus est partim ex parte
iusticie partim ex parte sapientie sue partim ex digni
tate et deuotōe petentis. Considerat igitur suffragiū
illud dupliciter secundū S. Thom. vno modo quo
ad caritatem, ex qua procedit. Et sic plus valet ma-
gis digno et in maiori gracia et caritate existenti Si
cut doctrina pro vno principaliter prolata plus va
let ei qui clariorē et capciorē hꝫ intellectū. Et lumē p
vno apportatū plus valet ei q̄ clariores ocl'os hꝫ.
Et hoc fit vt dicit petr⁹ de tharañ. per modū cōgra-
tulatōis et cōsolatōis. scdm̄ ꝙ vn⁹ in caritate existēs
magis facundū interiorē consolatōnē letat de bois
alterius. Eciam si pro eo nō fiant inq̄tum scilicet de
functi in purgatorio existentes gaudent de bonis
que per viuos fiunt et gaudent de vtilitate secum in
purgatorio existentium pro quibus suffragia specia
liter fiunt. Alio modo valet suffragium ex hoc: ꝙ
per intentionem vnius applicatur alteri in satisfactō
nem et liberationem a penis et non alteri. et sic satis-
factio vnius alteri computatur. et hoc modo non est
dubium: quin magis vni valeat q̄ꝫ alteri. Et sic ha-
bet vni satisfactionis vnde sic sacrificium misse vni
pro quo fit magis valet q̄ꝫ alteri quo ad dimissionē
pene scdm intentionem applicantis. Hec est senten-
tia Thome et Petri de tharañ. in scrip. quarti sentē-
tiarum. Nullus tamen enarrare sufficit vtilitatē seu
effectum misse quo ad suam dignitatem. cū solus de
us ibi sit operat et memoria sue sanctissime passionis

que sufficiens fuisset pro mille orbibus si fuissent satisfacere ¶ Item non est necessariū si debitum vnius soluitur q̄ eciam debitum vlterius soluatur sicut est cū lumen accenditur vni eque lucet alteri. aut doctrina que in honore alicuius fit ex ea magis accipit alter aliqñ qui est maioris intelligētie ꝛ capacitatis. q2 suffragia nō hñt se p modū luminis sed p modū solutionis debiti. Vñ ꝛ scōm Bonauenturā suffragia generalia pro oīmibus facta oīmibus prosunt. tñ nō eq̄liter sed illis magis qui magis meruerūt. vt eis prodessēt vt dicit Augustinus. Qui videlicet in maiori caritate decesserūt. vel qui multa misericordie opera hic fecerunt. ꝛ alios indigentes libenter iuuerūt. nulli tñ vtilior ꝛ fructuosior est missa q̄ digne celebrāti Ille enī sibi premium essentiale meretur per eam. ꝛ nulli alteri. Sed aliis meretur dimissionem pene. aut gaudium generat scilicet angelis ꝛ cōgratulatōnē bonis ꝛ toti ecclesie graciarū actiōem. que oīa sunt accidētalia. sibi autē soli meret̄ premiū essenciale. q2 ē actus caritatis qui solū respicit personā agētē. Nullus enī alteri potest mereri vitā eternā per modū meriti. cū actus bonus agēti attribuit̄. s3 bñ per modū impatōnis. vt deus dignetur dare gratiā alteri potest impetrare. Sic petrus p orōem suā thabite impetrauit vitam tempalem sed sibi p actū caritatis meruit vitam eternā. Quo ad q̄rtū scz intētōnē tā petētis q̄ suffragiū impēdētis. Notādū q̄ illa intētio esse p̄t regulata aut nō regulata Si primū tūc per ipsam applicatur opus factum ad illum pro quo fit ex dei iusticia Cum

dicat Ambrosius. Affectus tuus nomē imponit opi tuo. Vñ intentio est mediū diriges actū ⁊ cōiūgens eū cū illo pro quo fit. Si vero ē irregulata intentio scʒ nō in eo modo quo debet fieri tūc si nō procedit ex malicia sed ex ignorātia aut simplicitate. Pia credendū est: ꝙ de⁹ supplet defectū intētiōis. melius eaʒ ordinās ꝙ ille intendēs aut differēs aut cōmutans scd̄m vtilitatē intendentis quā debuit habere. Et pie credēdū ē ꝙ si sacerdos vellet priuare intētōem suā aliter ꝙ petēs eā ptēdebat. adhuc de⁹ actū dirigeret scd̄m intentōem primi intendētis ⁊ nō secundi. Non igit̄ abesset defunctis intentio mutata sacerdotis celebrantis ab intentōe petentis suffragium. Non igitur videtur mulier hec siue eius pater suffragium petens indiscrete cōditōem apposuisse. scʒ si ipsius aīma purgari nō eguisset extunc ad suos cōsanguineos debe-ret suffragium fuisse deuolutum: quia eciam hec in vita facere potuit ⁊c. Sequit̄ alia questio.

Trum vna missa sit effica cior alia, ad placandū diuinam iusticiam. vel ad impetrandū aliquid a diuina misericordia. Rñ deo. In celebratione misse quincꝫ occurrunt consideranda.

¶ Primo act⁹ celebrās. Scd̄o sacrm̄ corporis cristi. Tercio ecclesia militans. cuius personam gerit celebrans

in orationibus et aliis presbiter agendo et dicendo quarto oratões quinto intentio celebrãtis pro quo aut pro quibus hoc agit. quo ad secundũ et tercium nõ est melior vna missa quo ad opus operatũ q̃ alia quia idem est. Ideo semꝑ eandem efficaciã habet quo ad ista. licet aliquando defectus fiat ex parte eorũ ꝑ quibus fit. cum actus actiuorũ sunt in patiente predisposito presupposita diuina dispensatõne que nobis est instrumentalis Sed quo ad reliqua tria m̃lta est differentia scd̃m acceptõem celebrãtis ⁊ intentõez eius que dirigit actũ. quis dubitat quin orõnes iusti plus mereant̃ exaudiri q̃ minus iusti Vñ nõ est impossibile celebrãtẽ mortaliter peccare et tñ suã missã multũ proficuã esse his pro quibus ex intentione celebrant siue pro viuis siue pro defunctis. nõ ratõe sue sed ex parte ecclesie cuius personã gerit. ⁊ ex deuotione illius qui ei supplicauit. vt missam hanc celebraret Cuius habemus familiare exẽplum potens mittens preciosa munera alicui amico per contemptibilẽ seruũ non minus gratum. ⁊ vtile est munus illi cui mittitur licet per despectum seruum accipiatur Sic est de ecclesia et sacramento per negligentem presbiterũ. nec videtur quantum ad sacrificium et satisfactõnem pro peccatis. et gracie assecutõnem multum conficere illi cuius intuitu offertur sacrificium propter dignitatem ecclesie que est sponsa sine ruga ⁊ sine macula et propter deuotionem eius pro quo offertur. cui applicatur per intentionem celebrantis siue mali siue boni sacerdotes licet quo ad accidentalia que

dam dulcior esset deo oblatio p dignum sacerdotem oblata et quo ad oratões per dignũ ad deũ fusas Jdeo dicit Bonauentura Cessate superstitõe et errore bñ facit qui libenter audit missã idonei sacerdotis. et melius est audire eã q̃ alterius ceteris paribus. Sed tu qr noticiaz populi nõ capit quis maius siue minus sit idoneus Jdeo indrñter est audiẽda Sic eciã de defũctis est censensum rõe prius dicta. nec tñ indigne celebrãs p hoc ẽ excusatus a reatu culpe licet multa bona ex missa sua secuta sunt. qr hoc nõ est ex se sed deo opante et eccl'a merẽte. Sicut em̃ iudas aut crucifixores xpi et scõp nichil gracie ex hoc hẽbãt. licet deus p eos salutẽ hũani generis opatus ẽ. Vñ et apl'i post cõminatõem eis p principes sacerdotũ factã ne vlterius loquerẽtur in noĩe ihũ dixerũt post cetera. Cõuenerũt em̃ aduersus sanctũ puerũ tuũ ihm̃ facere q̃ manus tua. et cõsiliũ tuũ decreuerũt fieri. Actuũ. iiij. Ecce fecerunt ipi qd̃ deus decreuit sibi fieri. ipi p hoc nõ sunt excusati. Repñtat esse passio cristi ĩ qualibet missa prout patet ĩ canone. q̃ pridie q̃ pateret ⁊c. et hec passio cristi licet celebrãti aut eciã pro quo celebraturũ fit opus difficile aut penale nõ tñ ideo ẽ minus satisfactorium. quia per memoriam et reuocatõem huius dignissime passionis ipse christus passus est semel in cruce ratõe sacrificij delet multa venialia et satisfacit p multis peccatis. efficacior em̃ non dubitatur christi passio eciam renouata in sacramento per memoriam quam magna pena corporalis quã per se quis possz

pati vñ eciã solutio fit penar̄ p aliũ ex fide de charita te cui applicat̄ p intentõem exquo vnum corpus ē ca put. ꝛ membra id est xp̄us et fideles. Capite patiente passionis vtilitas redundat in om̄ibus membris ca- pacibus. p fidem ꝛ dilectõem obicem nõ apponẽtibꝫ sed habitudinaliter semper dicentibus particeps ego sum oim timentiũ te ꝛc. Et si de membro particulari redundat in aliud. q̄to magis de capite ad membra inferiora.

Possunt eciã misse de sanctis lecte aut de christo applicari ad defunctos. nõ quidẽ ex vi verbor̄ in collecis ꝛ ptibꝫ mis sarum: sed ex ratõne sacrifi- cij oblati ꝛ deuotionis ac in- tentionis offerentis seu eius que facit eaꝫ dici scd̄m Pe trum de thar. ꝛ eius ad cuius instantiam ipa missa ce lebratur. Et forte sancti illi quibus honor exhibetur meritis suis et precibus animabus defunctoruꝫ plus possunt impetrare de remissione reatus: q̄ ipse cele- brans. si pro defunctis celebraret in suis collectis et epistolis seu euangelio. cum cetera omnia applicari possunt per intentõem mediate ad defunctos. vt sci- licet sancti illi satisfaciant pro animabus. Nã per o- pera supererogatõis quibus sancti non egent. per se illa possunt distribuere pro quibus volunt. que sunt seruata in thesauris ecclesie. Sicut patet de indulgẽ

tijs. quas si papa potest ex auctoritate applicare vni aut alteri: quanto magis deus omnipotens et sancti de benignitate: quis audit ligare dei et sanctorum manus in his que honor est liberalitas eorum requiret. Unde licet apud homines videatur abusio quo ad exteriorem tamen tamen quo ad intentionem et deuotionem occultam soli deo notam non est abusio licet propter scandalum vitandum publice fieri non debeat deriderent enim homines factum. sed ego non magnum inconueniens reputarem si fieret ex deuotione occulte suppleret enim deuotio feruens et intentio sancta et merita sanctorum officium verbale pro defunctis cum maior solet esse actualis deuotio hominum in missis de sanctis et alia festiuitate quam pro defunctis Sicut legimus Pater noster vnum aut plura in honore istius vel istius sancti et tamen nulla fit ibi verbalis intentio de aliquo sancto: sed mens deuota et intentio omnia rectificat. Similiter in septem psalmis quos legimus pro animabus defunctorum aut totum psalterium. et psalmos in vigilijs mortuorum contentos que omnia applicamus animabus eodem fundamento licet in multis nulla fit mentio de defunctis. labor. deuotio. intentio et cetere ceremonie subueniunt animabus. nulli tamen mortalium de lege communi sine certa reuelatione constare puto quanto de satisfactione penarum animabus per missas dimittit etc. Hinricus de hassia super quarto sententiarum Misse psalmi exequie elemosine etc. per viuos facte pro defunctis Uno modo fiunt per modum supplicationis. alio modo per modum satisfactionis Primo modo equaliter valent omnibus ac specialiter si pro se fieret. Secundo modo

non. ideo nõ valet missa pro pluribus sicut pro pau cioribus. nec alia pietatis opa salutē scđo mō. Ideo ratio in cimiterio vbi pauci sunt sepulti plus valet p modū satisfactōis q̄ vbi multi sunt sepulti scđm hol kot. Ideo obligatus ad celebrādū principlr pro A. nō pt sibi associari B. pricipaliter p vno illoꝝ sic ce lebraret. nec sine fraude pt se ad hoc obligare. qꝛ suf fragiū in plures diuisum ptes reddit minores. i quē libet per modū solutōis debiti/cū sit finitū. Obliga tus igitur ad missam specialiter p A. ꝛ post similit pro B. nō pt per vnā missam satisfacere. qꝛ oportꝫ duas esse. Sed si obligo me simul duobꝫ A. et B. dicendum vterq̄ tunc possum soluere per vnā copu latim nec obligaui me copulatiue immo holkot dicit q̄ peccat mortaliter. qꝛ deceptor aiarū est ꝛ periurus si pro vno obligat et pro pluribus celebrat saltē spe cialiter vnā pmittēs pro A ꝛ B Hinricus de hassia Scđm cōditōem policie humane. Nō apparet veri similiter q̄ deus concederet eque faciliter supplicatio nem pro centum petenti. sicut pro decem ex equa in tensa charitate pro debitore. Ideo verisimile est q̄ siue per modū supplicatōis siue satisfactōis plus va let vni si pro eo singulariter ꝛ specialiter fieret q̄ si pro ipo et pro alijs licet si deo placeret eq̄lit oibꝫ va leret p modū orōis Ideo pro multis missa per mo dum satisfactionis distribuitur secundum portiones et numerum personarum. ¶ Nota exemplum. Rex habens debitores captiuos multos dux aliquis

petens regem vt liberos dimittat si rex exaudit tamē oratio ducis valet pro multis vel pro oibus sicut pro vno solo. Si vero dux conat captiuos liberare per modū satisfactōis et offert centū florenos. certū est qꝫ minus valebit hec solutio vni ex centū hoibꝫ. qꝫ si nō fieret singulariter pro vno. qꝛ tunc foret totaliter liberatus. Nunc aūt nō quilibet liberat nisi scdm portōnē que sibi potest prouenire de centū. Hec hinricus de hassia

Queritur an sacerdos possit licite legere missam vel aliud suffragium facere propter pecuniam.

Et videtur qꝫ sic. Cōmunis enī cōsuetudo clericorū ad hoc nunc inoleuit. qui propter pñtiam vel pecuniam anniuersariorum aut alterius quisitus videtur celebrare missas ꝛc. Item prebendati videntur celebrare propter pecuniam et annuos census suorū patronorū Respondeo. Sacerdos nō potest celebrare sine peccato propter pecuniaꝫ prout propter dat causam finalem et principalem. Patet quia alias vēderet spūale pro tempali. qd est symonia pro vt determiat scūs Tho. scda secūde. q. 100. ar. ii. Cōstat autem qꝫ symonia non fit sine peccato. probat eciam idē actus huiusmodi videlicet venditōis rerū spiritualium pro temporali bus esse illicitos et malos. dicens actus alicuius ex eo dicitur malus qui cadit sup materiā indebitā. Emptio aūt et venditio rei spūalis est indebita materia triplici de causa. Primo qꝛ res spūalis non potest aliquo terreno precio recōpensari: sicut dicit

de sapia Prouer. iij. Preciosior e cűctis opibz et oia q cő siderant huic nő valent cőparari. Scdo qr illud pt esse debita vendicőis materia cui⁹ vendicior e dns cleric⁹ autē nō est dñs rerū spūaliū sed mīstrator vt dicit. i. cor. iiij. Tercio qr vēdicio repugnat origini spūaliū q ex gratuita dei volūtate pueniūt. Vñ dñs math. i. dicit. Gratis accepistis gratis date Patz ve ritas rñsionis ad qstionē ex illo qr sicut propter pe cuniam celebrās pecuniā preponit spūali scz celebra tioni Semper enī deterius est grā melioris. vt dicit aresto. in polli. Eciā magis diligit pecuniam q deuz et spiritualia. vt patet primo posteriorum Propter vnumquodqz tale et ipsum magis tale Ex quo autem diligit corpus cristi tractare propter pecuniam con sequens e pecuniam magis diligat. Patet ergo veri tas responsionis ad questionē et falsitas eiusdē. Ad rōes aūt in oppositū dicit sanct⁹ Tho. vbi supra Ac cipere pecuniā pro spūali gracia sacramētorū e cri men simonie qd nulla consuetudine pt excusari. quia consuetudo non preiudicat iuri naturali. vel mora li. Ad secundū dicit. s. Tho. ibidē Accipe aliqd vel aliqua ad sustentatōem eorū qui sacramēta mīstrat vel missas celebrāt scōm ordinatōem ecclesie et con suetudines approbatas nō e simonia nec pctm. Nō enī accipitur tanq preciū mercedis sed tanq stipēdiū necessitatis. Vñ super illud primo ad thimo. v. qui bñ presunt presbiteri dicit glo. augu. accipiet necessi tatem sustentatōis a populo mercedem dispēsatōnis a dño Caueat ergo quisqz presbit ne pecūia sit finis

celebratōis sed pocius amor dei zelus aīarū in pur-
gatorio et iuuamentū xpifidelīū Euidentissimū autez
signū celebratōis pro pecunia videt. stat ī illo cū qs
proponit pro illo die vacare a celebracōe ꝛ tñ post
q̄ sibi indicitur pñtia resilit proposito ꝛ celebrat ꝛc.
¶ Queritur secūdo an sacerdos bñficiatus possit sal
ua cōscientia celebrare pro alijs q̄ pro suis collato
ribus Inde quoqꝫ emolimentum accipere. ¶ Notād
pro responsione questionis: vt tractāt doctores sup
quarto dist. xl. quinto. q. nona. q̄ duo sunt in missa:
quibus suffragatur animabus in purgatorio exñtibꝫ
Primū est minus principale et est petitio siue orō q̄
innuitur in collectis et eciā in multis partibus cano
nis. qua deus exoratur ad relaxatōem pene debite vl
ad aliud Secundū in missa est pricipale. et ē oblatō
seu sacrificiū sacramēti et habent principaliter virtu
tē relaxatōis pene siue satisfactōis debite Et illis duo
bus potest alicui anime in purgatorio tēte suffraga
ri. Sicut verbi gracia In simili videmus q̄ alicui in
carcerato a terreno principe potest suffragari duo-
bus modis. vno modo intercedēdo p̄caminibꝫ apd
principem pro sui ereptōe et tñ ille preces possunt
sortiri effectum aut non. iuxta libitum principis: et
huic correspondet primum in missa scilicet oratio.
Scdō potest sibi suffragari debitum cuius ex parte ī
carceratus est soluendo. et illud semp processum ha
bet. ꝛ huic correspondet secundum in missa scilicet
sacrificium: et cetera. ¶ Secundo notandum quod
quis dupliciter potest celebrare pro aliquo scilicet

principaliter ꝛ minus principaliter Principaliter cele-
brare pro aliquo vno modo vt dicit holkot sup iiij.
Est intendere ꝙ sua missa proficit multis ecā in satisfa
ctōnem. ꝛ similis ꝙ nulli anime intm̄ proficit sicut illi
pro qua celebrat. vel secūdo mō celebrare principa
liter pro A. aīa est intendere ꝙ a aīe celebratō sua ce
dat in satisfactōem. ꝛ alias nulli aīe: licet velit ꝙ ꝓsit
alijs per modum orōis. Tercio notādū ꝙ duplices
sunt sacerdotes. quidā sunt bn̄ficiati sufficienti bn̄fi-
cio ꝙtū ad personā et ad statuȝ ꝑsone. Alij sunt bn̄fi
ciati in sufficiēti bn̄ficio ad ꝑsonā ꝛ statū ꝑsone. Istis
notatis Sit prima conclusio hec ad questionē sacer
dos siue bn̄ficiatus siue nō bn̄ficiatus Potest salua
consciā celebrare minus principaliter quotidie pro
quocunqꝫ voluerit patet cōclusio. qꝛ per modum
orōis potest suffragari cuilibet. retēto principali sci-
licet sacrificio suo collatori suo. patet eciam. quia ad
hoc extendit se quelibet missa in qua memoria fit plu
rium immo omnium circumstantiū vt patet ex canōe
Secunda conclusio Sacerdos beneficiatus siue suf
ficienter siue insufficienter potest principaliter pro
alijs ꝙ pro suis collatoribus celebrare patet quia ad
minus diebus quibus a celebratione vacare posset.
ꝛ ad quos se non obligauit. quia vt communiter in
inuesturis et dotationibus excipiuntur duo dies in
quibus vacare potest in illis diebus. vt videtur po-
test quis principaliter pro alijs celebrare nisi dotatō
vel inuestitura sonaret oppositum.
Tercia cōclusio Sacerdos sufficient bn̄ficiat⁹ nō pt

principaliter celebrare pro aliis q̄ pro suis collatori
bus illis diebus quibus pro ipsis celebrare est obli
gatus patz qr sic defraudaret suos collatores nisi sol
uendo eis debitū ꝛ ipsis subtrahendo solutiōem. ꝛ nō
seruās pmissū nisi tenor inuestiture mitior eēt aut nisi
celebrās illam missam per aliam non obligatam vel
aliud suffragium recōpensaret
¶ Quarta conclusio Sacerdos non sufficienter bn̄
ficiatus potest forsan plures pro aliis celebrare q̄ p
suis collatoribus pricipaliter patet cōclusio p illam
glosam augu. accipiāt necessitatē sustētatōis a pplo
ꝛ mercedem dispensationis a dn̄o
Ubiū est ponat q̄ sacerdos
obligauerit se ad cātandum
vnā missā p A. spālit. ꝛ po
stea obliget se ad dicēd vnā
aliā missā pro aīa B. vtruz
per cantatōez vni9 misse pos
sit absolui ab vtroq. Rn̄det
hic holkot simpl'r q̄ nō. naz
casus ponit q̄ ille sacerdos obligauerit se ad dicēdū
vnā missam specialiter pro A. ꝛ postea obligauerit
se ad dicendum vnā aliā missam pro B. specialiter
Tunc ex casu arguitur sic Nullus obligatus ad cele
brādū duas: potest sufficiēter dicere solus duas mis
sas celebrando vnā tm̄. sed ille sacerdos p casum ob
ligauit se ad celebrandum duas missas. ergo non
potest sufficienter dicere solus duas celebrando vnā
tantū arguitur patet quia obligatus ad duas si posset

sufficienter soluere celebrando vnā tm̄ pari ratiōe: si obligaret᷑ ad quatuor ⁊ vltra. Igit᷑ ad mille tene-ret᷑ posset se obligare ꝑ vnā tm̄ qđ est falsum. Et vi-det᷑ esse exemplū ad hoc. nā si ꝓmitto A ꝙ legā vnā lectōem ⁊ ꝓmittā B ꝙ legā sibi lectōem aliā. a le-ctione quā legā A. nō possum satisfacere eis vnā le-ctōnē tm̄: quia promisi legere duas. sic est in propo-sito. Si aūt ponat᷑ ꝙ obligem me duabus personis A et B sub hac forma legā ter vnā lectiōem. ita ꝙ dicam vterqꝫ sic ⁊ nichil aliud tunc casus est mutatus ⁊ possum satisfacere legendo eis vnam lectōem quā non obligaui me ad duas lectiones. licet obligaue-rim me duobus. Iuxta illud quia aliqualiter soluit se ipsum. Pono vnū aliud magis difficile. Ponatur ꝙ A sacerdos obliget se ad celebrandum vnā missā principaliter pro anima B. et ad celebrandū prin-cipaliter vnam missam pro anima C. tunc quero an A possit satisfacere celebrando vnam missam tm̄ ꝓ B ⁊ C. Et videtur michi sine preiudicio quorūcūqꝫ ꝙ nō. immo dicit hic holkot ꝙ sic faciēs peccat mor-taliter sicut periurus ⁊ deceptor animarum ad cuius euidentiam expono ꝙ intelligo per missam celebrari principaliter pro aliquo. puta pro anima B vel C. Et videtur michi ꝙ ad hoc ꝙ A pricipaliter celebret pro B requiritur ꝙ intendat applicare missam su-am sicut anima B. ꝙ sit quedam satisfactio pro ani-ma B. si tm̄ illa anima indigeat satisfactōe apđ deū. Dico igitur ꝙ A. principaliter celebrare pro . B. potest dupliciter intelligi. Uno modo ꝙ applicat

missam suā vt valeat multis. ita ꝙ sit satisfactio apud deū pro multis aīabus puta quinqꝫ quarū vna ē anima B. ⁊ simul tamen intendat ꝙ illi anime plus valeat ad satisfactōem ꝙ̄ alicui de reliquis quatuor. Et sic vere dicitur scd̄m proprietatem vocabuli ⁊ vniuoce ꝙ celebret principaliter pro anima B. quia vult ꝙ nulli tantū valeat sicut anime B. Alio modo potest intelligi ꝙ A. principaliter celebret pro anima B. qꝛ sic applicat missam suam anime B. quia vult ꝙ ipsa totaliter ⁊ p̄cise cedat in satisfactōem pro aīa B apud deum. ita ꝙ nulli alteri aīe cedat in satisfactionē licet velit ꝙ prosit alijs p modū orōnis. non tamen per modū satisfactōnis Et illo modo principaliter celebrare pro anima B est applicare missā ad satisfaciendū pro anima B quātum missa satisfacere potest Et illo modo intelligēdo questionē dico ꝙ nō potest per vnā missam satisfacere vtrqꝫ aīme nec obligationi sue. nec eciam primo modo sicut patet. quia tunc esset implicatio in terminis. Prēs ponatur ꝙ. A. intendat celebrare eque principaliter pro vtraqꝫ anima tunc videtur ꝙ satisfaciat obligationi sue. Respondeo ꝙ in tali casu pro neutra celebrat principaliter. Unde illud est dicere Ille celebrat principaliter pro vtraqꝫ aīma et ille pro vtraqꝫ anima celebrat principaliter. qꝛ primo equalet isti Ille celebrat pricipalit̄ p istis Et hoc ē bn̄ possibile qd̄ facit Sꝫ tūc nō facit qd̄ facere deberet scd̄m obligatōꝫ positā in casu argumēti. scd̄ā equalet illi coplatie ille

celebrat pro illo principaliter ꝛ ille celebrat principa
liter pro illo ꝛ hoc est impossibile eū facere per vnaȝ
missam qꝛ impossibile ē ꝙ missa cedat totaliter ad sa
tisfaciendū principaliter pro illo. ꝛ simul cū hoc satis
faciat pro illo ꝛc. Ex his patet patereꝙ sit dicendum
ad questionem vnam communem qua queritur

¶ Utrum missa celebrata pro multis tm̄ valeat vni‑
cuiqȝ eorū ac si specialiter pro illo celebraretur posi‑
to ꝙ quilibet eoꝝ indigeret ¶ Est em̄ dicendū ꝙ non
imo in tali casu qn̄ celebraẗ eque primo ꝓ multis va
lor misse distribuiẗ equaliter ꝛ cedit cuilibet in partē
satisfactōnis apud deū scd̄m equalē porcōem ꝛ nume
rum personarū pro quibus fit. ꝛ per consequens ꝙ̄
to plures fuerint: tanto vnusquisqȝ minus habebit.
Nam valor misse qui potest prouenire alicui in pur‑
gatorio existenti ē finite virtutis. qꝛ alia sufficeret v‑
na missa ad satisfaciēdū ꝓ ōni debito in quo tenerenẗ
quodcūqȝ homines obligati ad quācunqȝ penam in
purgatorio Et sic frustra celebraret eccl'a plures mis
sas pro eis. Itē si tm̄ valeret generalis missa dicta ꝓ
omnibus existētibus in purgatorio ꝙ̄tum si esset di‑
cta specialiter ꝛ principaliter pro vno Irrationabi‑
liter ordinaret ꝛ permitteret ecclesia ꝙ celebraretur
pro vno specialiter. sed semꝑ deberet celebrari ꝓ oi‑
bus existentibus in purgatorio. qꝛ omittendo alios
ꝛ celebrando pro istis nichil accresceret istis. ꝛ mul‑
tum deperiret aliis. Et sic tota ecclesia erraret. que
vbiqȝ seruat oppositum. Et ideo non videtur ra‑
cionabile nec bene dictum: ꝙ vna missa celebrata

pro centum. valeat tm̄ vnicuiqꝫ eorū quantū valeret vni eorꝝ. si pro eo principaliter ꝛ singulariter celebraretur. ꝛ hoc loquendo de illa vtilitate ꝛ valore. quo valet per modum satisfactōis. Pro quo notandū ꝙ misse exequie psalteriū ꝛ generaliter quecūqꝫ oratio facta a viuēte pro defuncto dupliciter potest sibi valere. vno mō ꝑ modū supplicatōis. alio mō ꝑ modū satisfactōis. vt quia si fit quoddā propositū in partē satisfactionis deo loquendo primo modo de valore misse vel cuiuscūqꝫ alterius orōis. Dico ꝙ potest eq̄liter valere vnicuiqꝫ de centum. ac si specialiter pro se fieret. qꝫ talis valor prouenit ex virtute charitatis viuentis membri ecclesie. ꝛ caritas non minuitur si effectus eius distribuatur in multos immo magis augetur ꝛ similiter eciam gaudium quando pluribus est commune fit maius vt dicit augustinus. viij. cōfess. ꝛ sic de vno bono facto non minus letantur multi in purgatorio q̄ꝫ vnus loquendo de valore. Secundo modo dico ꝙ non Exemplum potest poni Si aliqs rex cui centum obligētur quilibet in decem denarijs. Sic conaris liberare eos per orationes apud regē vt dimittat eis debitum et ille te exaudierit annuendo. manifestum est ꝙ [illegible] tum prodest oratio tua vnicuiqꝫ de centum. ac si [illegible] fuisset specialiter pro vno. Si vero conaris e[illegible] liberare per modum satisfactionis. volendo soluere saltem in parte et offers ꝓ eis centum denarios certum est ꝙ minus valet hec solutio vni de istis centum q̄ꝫ si fieret singulariter pro eo. quia si fieret pro eo singulariter foret totaliter li

beratus. Nunc autem quia facis pro omnibus centū non facis pro eo nisi scđm portōnem que sibi potest prouenire de centum denarijs diuisis inter centum p̱sonas Et sic non reciperet a te nisi vnitatem. et sic p̱ consequens cum prius teneretur intantum in decima parte debiti sui satisfecisti. Et quia intentio est ecclesie in celebrando missas pro defunctis non solū impetrare ipsis veniam et remissionem pene Per modum supplicationis orando sed eciam per modum satisfactionis soluendo deo pro eis. Et eodē modo elemosinis et ieiunijs ⁊ alijs operibus caritatis Ideo dico ꝙ non tm̄ valent ista pro pluribus hoc ē non tantum satisfaciunt pro vno quoqꝫ si pro multis fiant q̄ꝑ tum valerent vni de illis si pro eo specialiter fierent. Alias enim non video quin irracōnabile ⁊ crudele foret sacerdoti aliquam missam specialiter celebrare p̱ vno. Eciam si diceretur ꝙ missa solummodo valet per modum orationis illis pro quibus fit tunc: licet esset possibile ꝙ tantum valeret vnicuiqꝫ de centum: quantum si pro vno fieret specialiter tamen iudicando de deo scđm conditiones policie humane non apparet verisimile ꝙ concederet eque faciliter supplicationem que peteret remissionem centum debitorum: sicut eque intensam qui peteret a simili charitate pro vno debitore tantum Et ideo verisimiliter estimandum est ꝙ missa tam per modum orationis q̄ꝑ per modum satisfactionis plus valet vni si pro eo singulariter fiat q̄ꝑ si fiat generaliter pro eo ⁊ pro alijs li.

cet possibile foret si deo placeret q per modū oratio
nis valeret vt dictum est Ex istis infero q obligatꝰ
ad celebrandum per vnum annum pro A principa-
liter non potest in illis celebrare principaliter p B
necque in aliqua illarum sine fraude. Secus tamen ē
si aliquis sit obligatus ex conuentione q debeat cele
brare pro. A. sic tamen q licet sibi tres vel quatuor
vł plures assumere. In tali enim casu potest alios ad
iungere sacerdos sic conductus et celebrat equi pri-
mo pro omnibus quia hoc datur sibi ex conuentione
sua. Et tunc conuenienter sicut dictum est. minus va
let missa ad satisfaciendum pro A. q̄ si fuisset pro eo
solo celebrata. ¶ Ex istis videt sequi q sacerdos pa-
rochialis qui tenetur singulariter celebrare pro pa-
rochianis sue ecclesie non possit viuis ꝛ defunctis ad
iungere animam patris sui vel alterius amici sui vi-
ui vel defuncti sub hac intentione vt missa sua cedat
in satisfactionem pro omnibus parochianis et illo a-
mico suo. Quia si anima patris sui adderetur ad illā
multitudinem iam portio vnicuiqꝫ percipiēda de va
lore illius misse foret diminuta. Et hoc per actum et
intentionem sacerdotis adiungētis animā patris sui
ꝛ alias. Similiter qua ratione liceret sibi adiungere
vnam animam: liceret sibi ꝛ postea adiungere aliam
ꝛ sic terciam ꝛ quartam. Et si teneatur principliter p
centum celebrare posset licite eque prncipaliter
pro ducentis celebrare: quod falsum est: quia sic

defraudaret parochianos quibus seruit qꝛ missa cele brata principaliter pro ducentis non valet tantum medietati sicut si specialiť pro ipa medietate celebraretur. Sꝫ diceres si illa vera essent tunc vtilius esset homi manere i parochia parua ꝙ̄ in magna vbi plures essent parochiani. Rñdetur verū est pensato solo emolimento quod prouenit parochiano viuo vel defuncto ex meritis vel suffragijs sacerdotis ipsiꝰ parrochie. Non tamen oportet ꝙ sit melius simpliciter quia forte ipemet in gracia proficit et plura bona facit in parochia magna ꝙ̄ in parochia parua.

Hic finit presens opus

¶ Utrum perfecta dei opera possint impedir demonis malicia Contra primū arguit sic. ¶ Perfectū est cui nō pt fieri additio. sed in oībus dei opibus pt fieri additio: vt operi creatōis nature sup additur opus recreatōis grē qđ pficit per opus glorie accidentaliter augibile. Cōtra secūdū. Uolūtati diuine nemo pt resistere cui⁹ posse nō ē impedibile. at ei⁹ sapia vicit maliciā nichil ergo pt demonis malicia cōtra dei opa. Pro primo ē illđ cāticū moysi Date magnificentiā deo nrō dei pfecta sunt opera. Et in psalmo io3. Dñe de⁹ magnificat⁹ es vehement vbi seqñter enūerat magnifica dei opa ad lrām q̄ significāt opa grē scđz misticū intellcm̄ ꝛ significāt opa glie scđm anagogiā. Pro scđo ē qꝫ demon inuidet hūane saluti. igit cōtrari⁹ ē oībus opibus saluatoris. rñdebat magister io. de mechilinia per has propositiones quarū maior est ista videlicet. Trinū opus dei pfectū est in homine cōsūmatū. Dico opus dei trinū qꝫtuz hominē respicit scz nature grē ꝛ glorie Primum est efficienter effusum. secūdū formalit supfusum. terciū finaliter refusum. In primo hō de nichilo educit per op⁹ creatōis In secūdo ad deū adducit In tercō redit spūs ad dñm qui dedit illū. Primū appropriat patri. secūdū filio. terciū spirituiscō Siquidē añ oīa op⁹ dei trinū ē itra se cū propt immēsitatē suā ꝛ infinitā cōmunicabilitatē se duicet in triplicē subsistētiā psonalē alioquin non se pfecte cōmūicaret qꝛ nō vmbratice ꝛ q̄si pūctalit i creaturis hac cōicatōe abstra nō posita cui⁹ vestigiū de necessitate relucet i qđlibet

ope diuo causaliter ad extra pducto τ ogatũ dei extri
seca psupponit pfectõem intra Scdõ dixi. Op9 dei p
fectũ quod sic pbat ex agẽte τ agendi mõ ac sine in
tento ppendit omis pfectio. Ex agẽte quidẽ in quo
pfecte sunt oĩa agendi principia. ex mõ agendi si
independent a se p se τ propter se agit nulli alteri agẽ
ti innitens. nec formã agendi ab alio discẽs nec ad
finẽ alterius alteri subministrãs Ex fine intẽto si bo
nus in se bonus oibus nociuus nemi. Hec oia viden
da sunt in opibus dei in quo pfectissima sunt oia agẽ
di principia q̃ sunt posse scire τ velle. Posse quidem
eῦ impeditũ qꝫ omipotens scire nõ ob umbratũ qꝫ
lux pura τ velle ab omi inuidia relegatũ qꝫ summum
bonũ immo pura bonitas. In primo relucet patris
oia patrãtis potẽtia In scdo verbi ab eo geniti oim
artifex sapia qui modũ diuine actõnis deducit a fine
intentõnis vsq ad finẽ executõnis. media singula di
sponẽs suauiter. In tercio spũs dñi bonus potẽtiã et
sapiam amicabiliter cõnectit vt cũcta que a prẽ fctã
τ filio formata sunt in spũ sctõ bonitatis ornatũ susci
piãt qtũs spũ ornãte celos τ q̃ ferebat sup aq̃s. i. sup
primã fluitatẽ materiã cũcta q̃ deus fecerat essẽt val
de bona. Hec insinuãt in verbis aplĩ ad Romañ. xi.
Ex ipo p ipm et i ipo sunt oia. ex ipo sicut ex primo
fontali ornãte pricipio ex quo sunt oia τ ipm ex nihilo
per ipm sicut per primũ formatiuũ exẽplar a quo p
cedũt in res naturales forme rerũ. In ipo sicut i bo
nifluo cõtinẽte qꝫ nichil eorũ odit que fecit sed oĩa
amat atq conseruat. τ hoc in tinnori conseruatione

quā res oſeruari p̄t p ꝓpria cōnaturalia pꝛīcipia vł in loco ſuo naturali. vn̄ dixit poeta ¶ In ip̄o viuimus mouemur ⁊ ſumus. in ip̄o qui ē entiū vita viuētium ⁊ principiū finale oīm. a quo depeudet celū ⁊ terra ⁊ tota natura. Ab hoc ente deriuatū eſt oībus eſſē ⁊ viuere ac intelligere his clarius his vero obſcuri⁹ primo celi Ab hoc agente primo depēdit omē agēs ſecūdū in virtute agēs ſibi a primo accōmodata immo nulla creatura ſubſiſteret niſi cauſa q̄ dedit eſſe influeret quare pꝛimo cōuenit om̄is cauſalitas actiua. ⁊ ſic eſt prima cauſa primū efficiēs. ſumma forma vltim⁹ finis. alpha et o primus ⁊ nouiſſimus. Deinde patet vltimū illius propoſitōis q̄ūo hoc opus ꝑfectū ſit ī homine cōſummatū. qꝛ hō eſt finalis ⁊ vltima creatura ī qua creator ſuā expreſſit imaginē, ⁊ ſimilitudinem in qua omnis creata perfectio in vnum colligitur. vt ſit quaſi rerum creatarum breuis epilogus ideo dici m⁹ minor mundus. quare eciam dicitur a ſaluatore ōnis creatura. non vniuerſaliter diſtributiue ſed finaliter collectiue. Exemplat' eciā in ſe diuine motionis preſidentia ſicut em̄ eſt primus maior motu primi mobiſ' totam mouens naturā corpoꝛalem cuius mot⁹ ē vita quedam oībus deorſum ſubſiſtētibus. ſic aīa hoīs mouet totum coꝛpus motu vitali coꝛdis. Itaqꝫ ſcōm legitimū ordinē oꝛiginalis iuſticie coꝛpus ſuberat aīme. anima ſpiritui. ſpiritus deo. Tenetur ob id hō ſecūdū ſpiritum deum colere ⁊ deo pre omnibus creaturis graciarum actiones referre. in quo ne dum opus nature ſed et gratie cōſummatū eſt q̄d eſt ſupra

naturā q iterū nō purū sed hoiem τ deū scz xpm am ministrat p xpm. dico qui supra naturā cōcept⁹ natus passus mortē. resurrexit ascēdit spm sanctū emisit. p quem filios adoptōnis cōstituit. τ nouē grē regeneratōez instituit Sicut em in generatiōe naturali ex hoie generatur hō: sic in generatōe spūali vbi principiū generatōis est cristus qui est hō τ deus Generātur em hoies per naturā sed ex deo generantur dij p grām Johis. i. dedit eis ptātē filios dei fieri. Et Johānis. ij. Videte qualē caritatē dedit nobis vt filij dei noiemur τ simus. Patet igit q in hoie est q̄si circulus in processu creatōis τ recreatōis a deo τ ad deum cōpositus. qui circulus incipit a verbo: p quod oia facta sunt. τ in ipm iterū redit q verbū caro factum mediator est dei τ hominū a quo participat in nobis esse gracie τ cōsummat beatitudo glorie. Juxta illud Johis. Hec est vita eterna vt cog. te. τc. Attēto q sicut circulus vlis nature cōdite fit p mediuz hois inq̄tum est vle causatū ad extra oim artificium. Jta circulus reductōis gratuite fit p mediū quod ē vle p ductū ad intra Et circulus reductōis gloriose seu beatifice fit per mediū esse naturalit vle quod est veritas diuina inq̄tum est vniformis lux τ vita que medio sunt sibi inuicem inseparabiliter coniuncta Siquidem natura nrā in diuinum suppositū est trāsposita. quemadmodū requirit vlis rerum cōsummatō q̄ cōpletur in vltimo creaturarum cum vniuerse creationis principio. Et ideo sicut mediū prime reductiōis ē hō ꝯditus. ita mediū secūde reductōis ē hō ꝯditus

ꝛ eternaliter genitus Et mediū tercie reductōis ē hō taliter cōditus eternaliter genitus ꝛ in lumine verita tis supne intellectualis visus scdm ꝙ supra allegatū est Hec est vita eterna terminus igit in ope nature fuit hō cōditus qui post lapsum per filiū dei ꝛ eterna liter genitū ꝛ in nrā natura temporaliter natū iteruz reductus ꝛ repatus est ꝛ in suū repatorē beatifice co gnitū finaliter beatificatus est ꝛ sue cōsummatōis fe licez accipit finē. ¶ Sequit minor. Cui resistet demo nis malicia quā vincit dei sapientia suaviter disponēs oīa. Patet ex nomine suo quo Sathanas appellat⁹ est. i. aduersarius. qm̄ omi bono aduersat. licet ipe a bono deo bonus factus. sz i veritate nō stetit ꝛ suo creatori quodāmō equari voluit. Hinc ordinem a deo institutū turbare ꝛ puertere nisus est. Fuit quidā creatura sub creatore posita quatenus sue bonitatis influxū indefinenter recipiēs cōseruaret. Sed tumo re supbie a seipso depravatus se diuie bonitatis influ xui subtraxit ꝛ ne hōi ɔmunicaret inuidit dolore gra uissimo cōfectus sup excellentiā hoīs ad quā deo mi serante in supplemētū angelice ruine vidit illū subli matū. In his igitur duabus malicijs supbia atq in uidia tota prauitas affectus angelici cōsistit que sui mali vestigia homini imprimere nititur quare ꝛ eun dem sicut ipse per superbiam cecidit temptare cura uit. Nouerat enim hominem ad imaginem dei factū vt suum factorem imitaret ꝛ eum in rectitudine qua conditus fuit Hinc demon a deo apostatans hominē a dei imagine et ab hac deiformi imagine auertit ꝛ a

loco immortalitatis in qua a deo erat positus vt obediens. hunc custodiret in exilium mortis deuiare fecit. et dum vir obediuit mulieri et hec serpenti bene ordinata policia et graciosa yconomia puersa est. et hoc inesse suo monastico per rebellionem carnis contra spiritum turbatus est. Est eciam a custodia angelica que sibi a paradiso contra fraudes diabolicas prouisa fuit excommunicatus et per cherubin cui in plenitudine scientie equari voluit expulsus fuit. immo vt verius loquar super cherubin conformitatē diuine ambiuit credens serpenti qui ait. Eritis sicut dij scientes bonum et malum. Et cuius intellectus ad instar angelici intellectus erat pleniformis iam in ignorantiam venit factus vt tabula rasa in qua nichil depictum ē. Et varia facta sunt homini incomoda. quoniam humana natura que creata fuit libera. facta est multipliciter ancilla. Homo quidem cum in honore esset nō intellexit &c. Et opus dei perfectum in homine exemplatum malicia demonis deformatum est et malicia demonis. bonitatis diuine communicatio et refluxus in parte impeditur. Non autem potuit demon resistere deo in se a quo proiectus est in damnationem et perpetue relegatus. Nec potuit resistere operi eius perfecto in maiori mundo. Sed se homini et minori mundo opposuit. Et sic quoniam a mūdo architipo auertens mundum maiorem scdm quod in parte est habitatio minoris mundi et suo seruit sui deteriorauit cō

timuis temptationibus hominem impugnans ꝛ a suo architypo per culpam elongans. Et sicut prius ostē sum est: trinum opus dei perfectum in homine consummatū. Sic ipse triplici malicia quam ponit Dyonisius insurgit. Primo contra dei potentiaz quāuis impotenter. violente furit contra dei sapientiam proteruit per fantasticam deceptionem. contra bonitatez dementer malum concupiscit quāuis vt sophistica copiosus ab apparente sapientia hominem in his decepit. Et maxime vtitur fallacijs quandoqꝫ in dictōne fallaciter scripturam ꝛ mandata dei interpretans: vt faciat credere de non ente quod sit ens. ꝛ vicium habere speciem virtutis. Utitur eciam fallacijs extra dictionem que sunt septem vt ad septem vicia inducat. Primo ad superbiam vtitur fallacia petitionis principij arguens ita. Omnis magnus est honorandus: tu es magnus igitur tu es honorandus Sed qꝛ homo nichil habet quod non accepit. et ita de nichilo sui potest gloriari quasi de principio. Si autem venerit ad verum principium iam non in se sed in domino gloriatur. Ad inuidiam vero vtitur fallacia secundum non causam. Iste pollet in virtutibus: et sic tollit tibi honorem singularem. Ita causam amoris peruertens. Utitur ad iram fallacia ignorantie eliciendum aduersario suo irascitur qui debet irasci culpe non persone et maxīe culpe proprie ꝙ aduersarij in ipso arguit et debet vicere maliciā aduersarij

p mitigatē ꝛ māsuetudinē nō āt nutrire p irā. Utiꝛ p accidiā cōiugatōibꝫ inutilibꝫ p euagatōnem mētis q̄ abūdāt in fallacia accidētis. Utiꝛ ad auariciā fallacia scdm plures interrogatōes vt vnā dū ad oīs necessitates humanas subleuādas dicit sufficere aggregare pecunias q̄ frequēter afferūt plures indigētias qꝛ q̄ plura habet pluribꝫ indiget. Utiꝛ ad gulā fallacia scdm q̄d ad simpliciter sic arguens. Istud ē delectabile ꝛ bonū gule igiꝛ est simpliciꝛ eligendū. Utiꝛ tandē ad luxuriā fallacia ista ꝛ altera qꝛ nō cōiūguntur extremitates cōuenięti medio. Fallaciāq꞉ quoq꞉ ponit cōseqn̄tis sic arguēs. Generatō filioꝝ ē bona. ergo cessatō a generatōe ē mala. Per argumētū a cōtrario sensu quod fit ab opposito an̄cedētis ad oppositū ꝯseqn̄tis. Possentq꞉ circa singlas fallacias modi palogismoꝝ ī tēptatōibus demoniacis fingi quod studiosis relinquo. Sꝫ notādū q̄ dixi dei sapiam nō nrām vincere. qꝛ demon adhuc hn̄s limpida naturalia quibꝫ abutiꝛ in malū ē nobis astutior mille hn̄s nocēdi artes. Est eciā potētior ꝛ ex sua supbia presumens aggrediꝛ. Cōtra quā humilitate radicati nos protectioni diuine committamus. Diuina igitur virtute cum his potissimū aggrediendū est. quā proprie meretur infirmitatis ꝯgnitio. ꝛ humilitas que sola laqueos euadere possit: vt legitur de beato anthonio. Huius exemplum legitur in libro regū de iosaphat. qui videns hostium multitudinem infirmum se coram deo fatetur: et se totum conuertens ad dominum inuocauit et preualuit ex hoc et precedentibus

Sequitur cõclusio . Ergo perfecta dei opera propter nos facta licet possint scdm quid impediri. non tñ simpliciter omnino frustrari. Patet qꝛ si oportet gracie frustrēt in reprobis hoc supplebitur per diuinam iusticiã malum hoc penaliter reformantē ꝛ turpitudo culpe reformabitur per pulcritudinē iusticie. Vñ ps. Uniuerse vie domini misericordia ꝛ veritas Principaliter via est sue misericordie ꝛ bonitatis que si impedimentũ quod habuerit erit ex nrã malicia q̃ suggestione demonis in nobis efficitur sed per diuinam iusticiam reparatur. Si igitur in quibusdam diuina bonitas impeditur hoc tamē impedimentũ diuina iusticia reparat ꝛ in bonũ ordinem reducit. Dixi ergo bene ꝙ oĩno non frustratur qđ fieret si ordo diuine bonitatis a deo institutus quo vidit deus cuncta que fecerat ꝛ erãt valde bona ꝙ destituerēt. Sed hic ordo perseuerat licet in quibusdam liberum arbitriũ habentibus hoc bonum quo ad eos impeditur ne in seipsis participēt tamen non oĩno frustratur dũmodo iniquitas talium iuste corrigit̄. ꝛ voluntaria malicia coactiõe pene inuolũtarie per diuinã iusticiã reformatur. vt sic nullum bonum est irremuneratum sic nullum malum maneatur impunitum A quo nos punitõis malo preseruet nos deus vt cuz electis semꝑ feliciter gaudeamus.

Explicit determinatio eximij et disertissimi doctoris sacre theologie magistri Johannis de Mechilinia habita in vniuersitate Coloniē in scolis artistarũ in quotlibet.